

BULANTI VE KUSMA

Doç. Dr. Dilek Aygün

ÖĞRENİM HEDEFLERİ

Bu bölüm sonunda okuyucu;

1. Bulantı ve kusmayı tanımlayabilir,
2. Yoğun bakım ünitesinde bulantı ve kusmaya neden olan durumları bilir,
3. Bulantı ve kusmanın mekanizmasını açıklayabilir,
4. Kusmanın çeşitlerini, karakterini tanımlayabilir,
5. Bulantı ve kusmanın yoğun bakım hastası üzerindeki etkilerini sayabilir,
6. Bulantı ve kusmanın tedavi ve bakımının yönetimine ilişkin uygulamaları açıklayabilir.

GİRİŞ

Cerrahi hastalarında ve gastrointestinal (GI) hastalıklarda en sık görülen semptomlardır. Amerika Birleşik Devletleri'nde her yıl 40 milyondan fazla hasta cerrahi geçiren hastanın, dünya çapında da 100.000.000'dan daha fazla hastanın yaklaşık %30'unun postoperatif bulantı ve kusma (POBK) deneyimlediği tahmin edilmektedir. Yüksek riskli cerrahi hastalarının ise %70-80'inde POBK görülebilmektedir.

Bulantı ve kusma, dahili/cerrahi hastalıklara, tedavilerine ve diğer faktörlere bağlı olarak gelişebilmektedir. Bulantı ve kusma, halen günümüz bilgi ve teknolojilerine rağmen risklerin sınırlanamadığı, tedavilerin %100 etkili olmadığı semptomlardır. Kritik hastaların yoğun bakım ünitelerinde komplike tedavilere maruz kaldıkları ve bulantı-kusmanın da gelişen komplikasyonlar arasında yer aldığı görülmektedir. Dolayısıyla bulantı-kusma yoğun bakım ünitelerinde, cerrahi müdahale geçirenlerde, kemoterapi/radyoterapi alan hastalarda, gebelerde, daha bir çok hastalıkta ve taburculuk sonrasında bile sağlık profesyonellerinin en sık karşılaştığı semptomlardan biri olmaya devam etmektedir. Şiddetli bulantı-kusmaya sıvı-elektrolit kaybı, hava yollarına kusmuk aspirasyonu, ameliyat sahasının kirleşmesi, dikiş hattının zorlanması, göz içi ve karın içi basıncı artırması gibi birçok sağlık sorunu da eşlik etmekte olup, yoğun bakım hastasının morbidite ve mortalite oranlarının artmasına yol açmaktadır. Hastanın rahatsızlığının giderilmesi ve buna bağlı komplikasyonların önlenmesi için, risk puanlamasının etkili bir şekilde yapılması, profilaktik tedavinin uygulanması, hem farmakolojik hem de farmakoloji dışı yöntemlerin etkili olup olmadığının değerlendirilmesi bulantı kusma sıklığını azaltacak, hasta memnuniyetini artıracaktır. Hastanın memnun olması da sağlık profesyonellerinin başarı duygusunu, iş doyumunu ve memnuniyetini üst düzeye çıkaracaktır.

KAYNAKLAR

1. Ackley BJ, Ladwing GB. Nursing Diagnosis Handbook, An Evidence- Based Guide to Planning Care. Tenth Edition, Missouri: Mosby; 2014. p.117,144,380.
2. ASPAN'S Evidence-Based Clinical Practice Guideline for the Prevention and/or Management of PONV/PDND. Journal of PeriAnesthesia Nursing, 2006; 21(4):230-250.
3. Aşçı H, Özer MK. Bulantı ve kusma için tedavi önerileri. S.D.Ü. Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2011;2(3):160-165.
4. Can G, Enç N, Akkaya S. Onkoloji Hemşireliğinde Kanıta Dayalı Semptom Yönetimi KONSENSUS'07. İstanbul: Pharma Publication Planning; 2008.p.58.
5. Chulay M, Burns SM. AACN Essentials of Critical Care Nursing Pocket Handbook. Second Edition, New York: The McGraw-Hill Companies; 2010.
6. Collins AS. Postoperative nausea and vomiting in adults: implications for critical care. Crit Care Nurse. 2011 Dec;31(6):36-45. doi: 10.4037/ccn2011470.
7. Consensus guide on preventing PONV. OR Manager. 2006;22(12):1-2. www.ormanager.com
8. Doenges ME, Moorhouse MF, Murr AC. Nursing Diagnosis Manual Planning, Individualizing, and Documenting Client Care. 2nd Edition, Philadelphia: F. A. Davis Company; 2008.

9. Doenges ME, Moorhouse MF, Murr AC. Nursing Care Plans Guidelines for Individualizing Client Care Across the Life Span. 8th Edition, Philadelphia: F. A. Davis Company; 2010.
10. Donnerer J (Ed). Antiemetic Therapy. Basel: Karger; 2003.
11. Doubravska L, Dostalova K, Fritscherova S, Zapletalova J, Adamus M. Incidence of postoperative nausea and vomiting in patients at a university hospital. Where are we today? Biomed Pap Med Fac Univ Palacky Olomouc Czech Repub. 2010 Mar;154(1):69-76.
12. Ebrahimi N, Maltepe C, Bournissen FG, Koren G. Nausea and vomiting of pregnancy: using the 24-hour Pregnancy-Unique Quantification of Emesis (PUQE-24) scale. J Obstet Gynaecol Can. 2009 Sep;31(9):803-7.
13. Erdemir F (Çev). Hemşirelik Tanıları El Kitabı. Handbook of Nursing Diagnosis 13th Edition, Carpentino-Moyet LJ (Ed). İstanbul, Nobel Tıp Kitapevleri; 2012. p.376-378.
14. Fetzer S. Putting a stop to postop nausea and vomiting. American Nurse Today. 2008;3(8):10-12. <http://www.americannursetoday.com/putting-a-stop-to-postop-nausea-and-vomiting/>; Erişim Tarihi: 18.05.2015
15. Ganter MT, Blumenthal S, Dübendorfer S, Brunnschweiler S, Hofer T, Klaghofer R, Zollinger A, Hofer CK. The length of stay in the post-anaesthesia care unit correlates with pain intensity, nausea and vomiting on arrival. Perioper Med (Lond). 2014;3(10):1-9. doi: 10.1186/s13741-014-0010-8.
16. Golembiewski JA, O'Brien D. A systematic approach to the management of postoperative nausea and vomiting. J Perianesth Nurs. 2002;17(6):364-76.
17. Greif R, Lacity S, Rapf B, Hickel RS, Sessler DI. Supplemental oxygen reduces the incidence of postoperative nausea and vomiting. Anesthesiology. 1999;91(5):1246-52.
18. Guyton AC, Hall JE. Textbook of Medical Physiology. 11th Edition, Philadelphia: Elsevier Inc. 2006. p.823-824.
19. Harvey SE, Parrott F, Harrison DA, Bear DE, Segaran E, Beale R, Belligan G, Leonard R, Mythen MG, Rowan KM; CALORIES Trial Investigators. Trial of the route of early nutritional support in critically ill adults. N Engl J Med. 2014 Oct 30;371(18):1673-84. doi: 10.1056/NEJMoa1409860.
20. Hsu CW, Sun SF, Lin SL, Kang SP, Chu KA, Lin CH, Huang HH. Duodenal versus gastric feeding in medical intensive care unit patients: a prospective, randomized, clinical study. Crit Care Med. 2009 Jun;37(6):1866-72. doi: 10.1097/CCM.0b013e31819ffcda.
21. Kabalak AA, Öztürk H, Çağıl H. Yaşam sonu bakım organizasyonu; palyatif bakım. Yoğun Bakım Dergisi 2013;11(2):56-70.
22. Karaçınar M, Madenoğlu H, Aksu R, Biçer C, Doğru K, Boyacı A. Kraniyotomilerde farklı dozlarda deksametazonun kan glukozu, elektrolitler ve postoperatif bulantı kusma üzerine etkisi. Erciyes Tıp Dergisi. 2009;31(3):218-225.
23. Kasap E, Yüceyar H. Bulantı-kusma ve yaklaşım. Güncel Gastroenteroloji. 2009;13(3):148-152.
24. Kav S. Bulantı ve Kusma. İçinde: Can G (Ed). Onkoloji Hemşireliğinde Kanıta Dayalı Semptom Yönetimi: İstanbul, 3P-Pharma Publication Planning, Mavi İletişim Danışmanlık Tic. A.Ş.; 2007.p.46.

25. Kogan A, Eidelman LA, Raanani E, Orlov B, Shenkin O, Vidne BA. Nausea and vomiting after fast-track cardiac anaesthesia. *Br J Anaesth.* 2003 Aug;91(2):214-7.
26. Lacasse A, Bérard A. Validation of the nausea and vomiting of pregnancy specific health related quality of life questionnaire. *Health and Quality of Life Outcomes.* 2008;6:32.
27. Mamaril ME, Windle PE, Burkard JF. Prevention and management of postoperative nausea and vomiting: A look at complementary techniques. *Journal of PeriAnesthesia Nursing.* 2006;21(6):404-410.
28. McCracken G, Houston P, Lefebvre G. Guideline for the management of postoperative nausea and vomiting. *J Obstet Gynaecol Can* 2008;30(7):600-607.
29. Öbrink E, Eksborg S, Lönnqvist PA, Oddby-Muhrbeck E, Jakobsson JG. Preoperative platelet count and volume could not help predict PONV in women undergoing breast cancer surgery: A prospective cohort study. *Int J Surg.* 2015 Apr 16;18:128-131. doi: 10.1016/j.ijsu.2015.03.006.
30. Öbrink E, Jildenstål P, Oddby E, Jakobsson JG. Post-operative nausea and vomiting: update on predicting the probability and ways to minimize its occurrence, with focus on ambulatory surgery. *Int J Surg.* 2015;15:100-6. doi: 10.1016/j.ijsu.2015.01.024.
31. Rhodes VA, McDaniel RW. The Index of Nausea, Vomiting, and Retching: a new format of the Index of Nausea and Vomiting. *Oncol Nurs Forum.* 1999;26(5):889-94.
32. Rhodes VA, McDaniel RW. Nausea, vomiting, and retching: complex problems in palliative care. *CA Cancer J Clin.* 2001;51(4):232-48.
33. Rüsç D, Eberhart LH, Wallenborn J, Kranke P. Nausea and vomiting after surgery under general anesthesia: an evidence-based review concerning risk assessment, prevention, and treatment. *Dtsch Arztebl Int.* 2010 Oct;107(42):733-41. doi: 10.3238/arztebl.2010.0733.
34. Sidani S. Symptom Management. İçinde: Doran D, Almost J (Eds). *Nursing Sensitive Outcomes: The State of the Science.* Boston: Jones & Bartlett Publishers International; 2003. p.144-149.
35. Sinan ÜY, Sansoy V. Klinik uygulama kılavuzlarının kalite değerlendirmesi. *Türkiye Klinikleri J Cardiovasc Surg-Special Topics.* 2014;6(1):4-9.
36. Smith HS, Smith EJ, Smith BR. Postoperative nausea and vomiting. *Ann Palliat Med* 2012;1(2):94-102.
37. Sweis I, Yegiyants SS, Cohen MN. The management of postoperative nausea and vomiting: current thoughts and protocols. *Aesthetic Plast Surg.* 2013;37(3):625-33. doi: 10.1007/s00266-013-0067-7.
38. Timur S, Kızılırmak A. Gebelerin bulantı kusma ile baş etme yöntemleri. *İ.Ü.F.N. Hem. Derg.* 2011; 19(3): 129-134.
39. Tipton JM, McDaniel RW, Barbour L, Johnston MP, Kayne M, LeRoy P, Ripple ML. Putting evidence into practice: evidence-based interventions to prevent, manage, and treat chemotherapy-induced nausea and vomiting. *Clin J Oncol Nurs.* 2007;11(1):69-78.
40. Tüzer T (Çev). İç ve Cerrahi Hastalıkların Bakımında Klinik Rehber. Dirksen SR, Lewis SM, Heitkemper MM (Eds), *Clinical Companion to Medical Surgical Nursing.* Ankara: Damla Matbaacılık, Reklamcılık ve Yayıncılık tic. Ltd. Şti; 2007. p. 115-117.

41. Yılmaz N. Laparoskopik kolesistektomi cerrahisinde preoperatif beslenme solüsyonunun postoperatif bulantı ve kusmaya etkisinin karşılaştırılması. Tıpta Uzmanlık Tezi, Tez Danışmanı: Prof. Hv. Tbp. Kd. Alb. Ahmet COŞAR. Genelkurmay Başkanlığı Gülhane Askeri Tıp Akademisi Askeri Tıp Fakültesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Anabilim Dalı, Ankara, 2009.p.13-19.
42. Yip KF, Rai V, Wong KK. Evaluation of delivery of enteral nutrition in mechanically ventilated Malaysian ICU patients. BMC Anesthesiol. 2014;14(127):1-5. doi: 10.1186/1471-2253-14-127.
43. Chemotherapy-Induced Nausea and Vomiting. <https://www.ons.org/practice-resources/pep/chemotherapy-induced-nausea-and-vomiting> (Erişim Tarihi: 22.05.2015)
44. MASCC Antiemesis Tool (MAT)© 2011 MASCC, Multinational Association for Supportive Care in Cancer. <http://www.mascc.org/mat> (Erişim Tarihi: 18.05.2015)
45. Nausea and vomiting. <https://www.fraserhealth.ca/media/14FHSymptomGuidelinesNausea.pdf> (Erişim Tarihi: 18.05.2015)
46. Nursing diagnosis: Nausea. <http://www1.us.elsevierhealth.com/SIMON/Ulrich/Constructor/diagnoses.cfm?did=61> (Erişim Tarihi: 18.05.2015)
47. Pieszak S. Evidence-based interventions for chemotherapy-induced nausea and vomiting. <http://www.americannursetoday.com/evidence-based-interventions-for-chemotherapy-induced-nausea-and-vomiting/> (Erişim Tarihi: 18.05.2015)
48. Rhodes Index of Nausea, Vomiting and Retching. <http://www.helper.org/health-professionals/diagnosis-assessment/rhodes-index.php> (Erişim Tarihi: 18.05.2015)